

Feldmár András
ŐSZINTESÉG

A kötet gondozásában közreműködött a Feldmár Intézet.

A Feldmár Intézet szellemi műhely, amely a filozófia, az etika és az interperszonális fenomenológia eszközeivel közelít az emberek közti viszonyokhoz. Az intézet által szervezett előadások, workshopok és csoportok célja, hogy minél többen lehessenek aktív részesei az értelmes, szabad és szégyenérzet nélküli kommunikáció élményének.

www.feldmarintezet.hu

FELDMÁR ANDRÁS
ŐSZINTESÉG

Feldmár András: *Őszinteség*
© Feldmár András , 2019

Szerkesztő: Szörnyi Krisztina

Borító: Szabó Balázs / Lobotworks

HVG Könyvek, 2019
Kiadóvezető: Budaházy Árpád
Felelős szerkesztő: Tanács Eszter
www.hvgkonyvek.hu

ISBN 978-963-304-689-0

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképeszeti úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
Felelős kiadó: Szauer Péter

Nyomdai előkészítés: typoslave [Jeli András]
Nyomás: Central Dabasi Nyomda Zrt.
Vezérigazgató: Balizs Attila

„Valóság? Valóságban akkor élnénk, ha arcunk lenne. De álarcban vagyunk, és ez az álarc a nagy misztérium.”

Hamvas Béla

„Hogysen tíz barátot szerezzek képmutatással, inkább szerzek őszinteséggel száz ellenséget. Oh, előttem nagybecsű az őszinteség, mert ez jó angyalom ajándéka; bölcsőmbé tette pólyának, s én elviszem koporsómba szemfedőnek.”

Petőfi Sándor

„... mert vétkesek közt cinkos, aki néma”

Babits Mihály

Hogyan legyek őszinte? Micsoda örületes kockázat őszintének lenni! Mi lesz, ha a másik visszaél az őszinteséggel? Ha pletykás? Ha gonosz? Ha „pszichopata”? Radikális őszinteség vagy tapintat? Őszinteség vagy szeretet? Igazság, vélemény, ítélet? Honnan tudom, mi a valóság? Hogyan legyek őszinte magammal? Már csak ezzel az utolsó kérdéssel is az örületség közepén találjuk magunkat. Hogyan legyek ÉN őszinte MAGAMMAL? Én és magam? Minthogy nem vagyok ketten, kissé furcsa így beszélni, nem igaz? Ki vagyok én, és ki a magam? Ez abszurdum! Nem a valóság. Akkor mi helyett mondjuk mindezt? Mi a valóság? Talán nem akarom tudni, amit tudok? Miért? Mert ha tudom, akkor valószínűleg cselekednem kell!

Kezdjük Jacques Lacannal, aki azt mondta, van a valóság, a realitás, ami olyan komplex, annyira összetett és sokrétegű, hogy még remélni sem tudjuk,

hogy valaha is megismerhetjük. Tehát adva van a mi véges idegrendszerünk, intelligenciánk, érzékelésünk, amivel csak az árnyékát láthatjuk a valóságnak, mint Platón barlangjában. De Lacan hisz abban, hogy van egy valóság, ami létezik. Amit nem mi találunk ki, ami nem tőlünk függ. Mi a részei vagyunk, ez igaz. Úgy, mint egy sejt a szervezetben. Attól még, hogy egy sejt csak önmagát vagy a környezetét észleli, létezik, él a test, a sejtek összessége. És van egy szervező princípium, ami összehangolja a sejteket. Ez dobogtatja a szívemet, működteti az agyamat, ezért tudok sétálni, megírni ezt a könyvet. Ezenkívül van még az imagináció. Mindenfélét elképzelünk, és rávetítjük a valóságra. Esetleg a valóságnak csupán azokat a részeit látjuk, amiket be tudunk illeszteni az imaginációnkba. Olyan állatkák vagyunk, akik fantasztikusan tudnak képzelődni. Vegyük csak az álmainkat, amikben teljesen úgy tűnik, mintha a valóságban lennénk, de az egésztest magunk kreáljuk. Az a részünk alkot, ami olyan, mint egy művész, egy költő, egy festő, egy író. Állandóan írunk, festünk és kitalálunk dolgokat, amiket aztán rávetítünk egymásra és a világra. Ez az imagináció.

A valóság, ami van, olyan sűrű és komplex, hogy lehetetlen felfogni. Tegyük fel, kimegyünk a hegyekbe kirándulni. Olyan sok minden vesz körül minket, a fák, az ágak, a levelek, a madarak a fákon, a moha, az avar, a kis állatok, bogarak, hogy ha ránézünk egy akármilyen részletes térképre is, soha nem láthatjuk rajta a millió apró részletet. És akkor még nem is vettük számba azt, hogy a valóság a maga végtelenségében állandó mozgásban, folytonos átalakulásban van. Nincs olyan gyors fényképezőgép, ami egy tényleges pillanatot rögzíteni tudna. A beszéd, a szavak, amikkel leírjuk a valóságot, akárcsak a fénykép vagy a térkép, rögzít valamit. De nyilvánvaló, hogy mire kimondom, már nincs is, és csak olyan kis részére vannak ábráim, szavaim, amik az egészeztől még csak fogalmat sem adnak. A valóság kapcsolata a beszéddel, a nyelvvel vagy az írással olyan, mint a terep kapcsolata a térképpel. Viszont ha megnézzük a térképek történetét, láthatjuk, hogy ötszáz évvel ezelőtt sokkal primitívebb térképeket rajzoltak, mint ma, és sokkal több hiba volt bennük. Az első térképek alig segítették a hajósokat, mert hibásak voltak, tévedtek, hazudtak.

Aztán a technikai fejlődés és a sok gyakorlás egyre jobb térképeket eredményezett. A beszéd, a nyelv is folyamatosan fejlődik. Gyakoroljuk a leírást, a logikát, a beszélgetést, az egyik nyelvről a másikra való fordítást. Egyre finomabb részletekről tudunk beszélni attól kezdve, hogyan kell napraforgót ültetni és öntözni, egészen egy rádió összerakásáig. Ezek mind térképek, használati útmutatók, szerelési segédletek, és aki komolyan veszi őket, nem hibázik. Honnan tudom, hogy jó-e egy térkép? Mondjuk például, el akarok jutni a városházára, tehát tudom, hová készülök. Odamegyek egy emberhez, és kérem, rajzolja le az odavezető utat. Nem azt kérem, hogy az út minden apró elemét, a járdát, a bokrokat, a macskát, a kapualjakat, a földön a gilisztát rajzolja le, hiszen nincs szükségem a részletekre, csak a fő útvonalra. Elkészönök az illetőtől, elindulok a térképe szerint, és ha odaérek a városházához, akkor nagyon hálás vagyok. Mert tulajdonképpen igazat mondott, őszinte volt, és akármennyire elnagyolt is az ő térképe, kettőnk között mégis a valóság jelent meg. Nem volt örült, nem volt gonosz, mert odaértem, ahová akartam. De ha a térkép alapján egy

parkoló kellős közepén találom magamat egy távoli városrészben, akkor nem tudom, mi történt. Vagy én hibáztam, vagy az illető röhög a markába valahol, mert ő tudta, hogy a parkolóba fogok érkezni, és nem a városházához. De az is lehet, hogy csak hülye volt. Lehet, hogy tényleg azt hitte, az út, amit mutatott, a városházához visz, és ő maga is a parkolóba jutott volna. De végül én nem tudom, rossz volt-e az illető, örült vagy hülye. De nem vagyok a városházánál.

Itt megjelenik az első gond az őszinteséggel meg az igazsággal kapcsolatban! Mert ha nem egy vadidegentől kérek térképet, hanem valakitől, akit nagyon szeretek, aki közel áll hozzám, akihez kötődöm, akkor disszonanciát, belső feszültséget fogok érezni, ha a térképe alapján a parkolóban kötök ki. Szeretem őt, és azt akarom, hogy neki igaza legyen. Nem akarom, és nem tudom elfogadni, hogy a szeretett személy képes volt nekem rossz térképet adni. Nem lehet, hogy hibás a térkép! Minél jobban szeretem az illetőt, annál inkább a rossz térkép szerint fogok navigálni, hogy ne kelljen szembesülnöm a hamissággal, ne kelljen konfrontálódnom vele, ne

kelljen hülyének, rossznak vagy őrültnek nézmem őt. Inkább én őrülök meg. Vagyis inkább én szenvedek. Ebből sok baj származik.

Ha én vagyok a térképrajzoló, ha sokan megkérdeznak, hogyan kell a városházára menni, és lelkiismeretes vagyok, akkor gyakorolnom kell a térkép készítését. Az igazmondás is sok gyakorlást igényel. Olyan, mint például a teniszezés. Meg kell tanulni, aztán lehet gyakorolni. A jó teniszoktatás olyan, mint egy zen gyakorlat. Ahhoz, hogy megtanuljak a megfelelő helyre szerválni, se rövidebb, se hosszabb ne legyen az ütés, egy zenmester-tenisztréner beállít egy vödört annak a negyednek a közepébe, ahová szerválnom kell. Rengeteg labdát ad, és azt mondja, csak ütögessenem a vödör felé. Ne gondolkozzak, ne számítgassak, ne próbálkozzak, ne akarjam, csak úgy, egyiket a másik után üssem, és figyeljek, betalál-e, jobbra vagy balra megy, túl hosszú vagy túl rövid a labda. És hogy mennyire. Tehát az eltérésekre kell figyelnem, mást nem kell csinálnom. Első ütés, egy méterrel rövidebb. Második, két méterrel hosszabb. Harmadik, egy méterrel jobbra. Fogadjunk, hogy ötszáz ütés után minden labda belemegy a vödörbe.